

Katastrofa zvaná Lockdown

- CZ24 News | 6. září 2020

Celý svět řeší jedinou otázku: jak opět nastartovat restrikcemi zpomalenou ekonomiku.

Většina států nejrůznějšího stupně ekonomické vyspělosti reagovala na pandemii covid-19 zásadními uzávěrami a odstávkami. Slovo „lockdown“ (plošná karanténa) se stalo běžnou součástí jazyka nejen v anglicky mluvících zemích. Nyní, aniž by pandemie byla u konce, státy řeší problém, co si počít s jejich ekonomickými důsledky.

Proč nesnižujeme daně?

Mezinárodní měnový fond shromáždil základní údaje o druhu a rozsahu finančních i nefinančních opatření v nejrůznějších státech světa. Afghánistán třeba přikročil k propuštění 5300 vězňů, aby omezil přenos infekce v nápravných zařízeních. Jiná opatření afghánské vlády jsou standardní — především zvýšení vládních výdajů různého druhu (hlavně do zdravotnictví) v celkové odhadované výši 2,9 procenta HDP za rok 2020.

Na opačném konci abecedy, v Zimbabwe, se také v rámci možností investuje do zdravotnictví. Vláda zároveň zvýšila platy veřejných zaměstnanců a penze o 50 procent, což ale při inflaci 785,5 procenta meziročně (ke květnu 2020) nezní přehnaně velkoryse. Ale ať už namátkou vybereme jakoukoli zemi, s výjimkou chudé Eritreje nebo válkou zmítaného Jemenu, **všude se bojuje s následky „lockdownu“**.

Velkorysá je Kanada, kde objem kombinované pomoci má dosáhnout masivní hodnoty patnácti procent hrubého domácího produktu. Dvě třetiny připadají na přímou pomoc domácnostem a firmám, zejména na mzdové dotace, platby zaměstnancům bez zaměstnaneckého nemocenského pojištění, úlevy na DPH a dětské přídavky. Spojené státy plánují stimul v celkové výši 11 procent HDP — rovněž velký kalibr.

Německo v březnu a v červnu schválilo dva balíčky v celkové hodnotě 8,9 procenta HDP. K tomu přistupuje velmi velkorysý program vládních záruk. Prostřednictvím nově vytvořeného stabilizačního fondu WSF (Wirtschaftsstabilisierungsfonds) a rozvojové banky KfW (původně Kreditanstalt für Wiederaufbau — Úvěrový ústav pro rekonstrukce) německá vláda poskytne veřejné záruky firmám v celkové výši nejméně 757 miliard eur, což je závratná částka 24 procent HDP. Kromě záruk se může jednat také o posílení akciového kapitálu firem se strategickým významem.

Všude vidíme podobná opatření: zvýšené vládní výdaje, zvyšování mezd, dotace, veřejné záruky... Na straně měnové politiky rovněž: všude se snižují úrokové sazby, případně se uplatňují jiné metody uvolnění měnové politiky. Vše směřuje k tomu, aby peněz bylo dost, aby ekonomika nestrádala nedostatkem likvidity, aby domácnosti měly na základní potřeby, aby firmy netrpěly nedostupností úvěrů.

Za úvahu spíše stojí to, co nikde nenajdeme: **Proč země nepřikročí ke stimulaci ekonomiky masivním trvalým snížením daňových sazeb?** Jistě, daňových úlev a odkladů najdeme nemálo. Nikde ale zatím vláda nemůže ohlásit „snížili jsme vám natrvalo plošně DPH nebo daně z příjmů, protože občané a firmy vědí nejlépe, co dělat s penězi“. Tedy **vláda, která by považovala občany své země za moudřejší, než je ona sama**. Všude se setkáváme se sebevědomými politiky a byrokraty, kteří všechno vědí nejlépe. Nebo alespoň mají ten pocit. Svoji roli hraje i **chybně pochopená Keynesova teorie, ze které vyplývá, že zvýšení výdajů je pro stimulaci ekonomiky účinnější než snížení daní**. („Daňový multiplikátor je nižší než multiplikátor státních výdajů. Chceme-li podpořit růst HDP, je proto účinnější politika vyšších státních výdajů než politika

snížování daní“ — taková a další podobná moudra se lze dočíst v učebnicích.)

Nepochopená teorie

Víra v magickou roli výdajového multiplikátoru je skálopevná a neotřesitelná navzdory faktu, že za dlouhé desítky let nikdo nebyl schopen přesvědčivě vyčíslit jeho hodnotu. Nikdo ve skutečnosti neví, o kolik ekonomiku podpoří zvýšení výdajů o jednu korunu a jaký efekt by v tomto srovnání mělo snížení daňové zátěže stejným způsobem. Nedostatek faktických znalostí je nahrazen o to pevnější vírou.

Dále nikde nenajdeme obavy z inflace. Peněžní zásoba v české ekonomice vzrostla meziročně o 13 procent (v červnu 2020), v eurozóně o 12,6 procenta, v USA o 30 procent, v Kanadě o 19,5 procenta. Růst peněžní zásoby se již projevuje v cenách nemovitostí a do značné míry i akcií. Růst cen akcií asi vadí málokomu, ale co nemovitosti?

Centrální bankéři zůstávají v klidu, protože byty a domy jsou z výpočtů inflace vyloučeny. Jaké sociální důsledky však drahé bydlení může dlouhodobě mít, se teprve ukáže.

Mezitím v mnoha zemích roste nespokojenost mezi mladými, kteří si nemohou bydlení dovolit. Lze se divit, že roste i obliba extrémně levicových ideologií? Zamýšlel se někdo nad spojitostí nedávných násilností v amerických městech a faktem, že za posledních osm let inflace rezidenčních nemovitostí předstihovala CPI o 4,83 procenta ročně?

Pavel Kohout